

LUNDAGENEALOGEN

MEDLEMSBLAD FÖR
LUNDS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Nr 2 2020

Innehåll

Om föreningen

Ordförandens spalt

Eva Brag – litteraturkritiker och politisk journalist

Några hus i Lund och dess byggherre

Jag har 34 indianer i min släkt

Bland skråordningar, bordsbrev och julkakor

Lunds hantverksskrån och deras arkiv

Höstens program i LSF 2020

Våra medlemsarrangemang i Lunds släktforskarförbundet sker i samarbete med Sensus Studieförbundet.

sensus
STUDIEFÖRBUND

Lunds Släktforskarförening LSF

Org.nr: 802420-3997

E-post: info@lundsslaktforskarforening.se

Hemsida www.lundsslaktforskarforening.se

c/o Lars-Åke Sellberg, Husmansvägen 10, 227 38 Lund

Redaktör för Lundagenealogen: Eva von Rosen

Medlemsavgiften är 160 kr/år. Makar/sambos betalar 210 kr/år tillsammans.

Avgiften för personer bosatta utomlands är 200 kr/år.

För dem, som inte varit medlemmar tidigare och som anmäler sig efter 1/8, gäller halv avgift.

Medlemsavgiften sätts in på pg 498 4745-2.

Glöm inte att ange namn, adress och för vilket år avgiften gäller.

De medlemmar som så önskar, kan förutom namn och adress även ange en mailadress. Då detta enligt GDPR är en icke verksamhetskritisk uppgift, så krävs ett aktivt medgivande från medlemmen, att LSF får lagra mailadressen. LSF tolkar en angiven mailadress som ett sådant medgivande. LSF uppdaterar sin sändlista för Nyhetsbrev med den anmälda mailadressen.

Lunds Släktforskarförenings hantering av medlemsuppgifter är anpassade till kraven i Dataskyddsförordningen (GDPR). Detta finns beskrivet på hemsidan under rubriken "Om LSF".

Styrelse

Ordförande och ansvarig utgivare för Lundagenealogen: Claes Westrup

e-post: claes@westrup.se

Vice ordförande och redaktionsmedlem: Bengt Schultz

e-post: bengt.schultz@telia.com

Sekreterare: Margareta Arnell

e-post: margaretau.arnell@telia.com

Kassör: Lars-Åke Sellberg

e-post: la.sellberg@gmail.com

Styrelsemedlemmar:

Anders Lindberg

e-post: aelindberg2004@yahoo.se

Marianne Kindgren, även redaktionsmedlem

e-post: mykindgren@gmail.com

Nils Mandahl, även redaktionsmedlem

e-post: nils.mandahl@med.lu.se

Redaktionsmedlem:

Bo Nordenfors

Revisorer: Sven-Erik Rydén (sammanställande), Nils-Erik Persson

Revisorssuppleant: Rolf Nilsson

Valberedning: Magnus Hellblom (sammanställande) och Tommy Näzell

Föreningen hade 153 st. medlemmar vid utgången av år 2019 och är ansluten till Skånes Släktforskarförbund samt Sveriges Släktforskarförbund.

Ordförandens spalt

Min tanke var att denna spalt skulle handla om vårens och sommarens olika aktiviteter inom släktforskningsområdet, men ett litet virus har ju effektivt förändrat omvärlden och medfört att vi i LSF som alla andra har fått anpassa vår verksamhet till denna nya verklighet. Uppmaningen om social distansering har ju inneburit att i princip all organiserad verksamhet har ställts in efter mitten av mars. Det känns bra att vi hann med vårens två första medlemsmöten, däribland årsmötet, innan myndigheternas restriktioner satte stopp för övriga aktiviteter. Förutom föreningens medlemsmöten, så har ett antal aktiviteter på Arkivcentrum Syd ställts in, bland annat två temadagar om Soldatforskning respektive Gårdsforskning. Släktforskarvecka Skåne i vecka 28, där vi i föreningen var inplanerade under måndagen, är också inställd liksom Släktforskar dagarna i Skövde i slutet av augusti.

Släktforskningen har under senare år förändrats, så att mycket av arkivsökning görs via datorn över internet och kan bedrivas hemifrån antingen via den kostnadsfria Digitala forskarsalen hos Riksarkivet eller med ett abonnemang hos Arkiv Digital. DNA-forskningen, som är på fram-marsch idag, är också digitaliserad. Det ger oss möjlighet att fortsätta vår forskning även om vi är i karantän.

Vi har sett att universitet och gymnasier har fortsatt sin undervisning över nätet när de fysiska lokalerna har stängt. På liknande sätt har släktforskar Sverige snabbt anammat samma för-farande.

I mitten av april deltog jag i Släktforskar-konferens 2020. Vad jag förstår så var det från början planerat som en släktforskar kryssning på Ålands hav men planerades om till fem intressanta föreläsningar som sändes över internet. Detta evenemang var öppet för alla mot en konferensavgift.

Är du intresserad av dessa nya möjligheter, så håll utkik på nätet. På Sveriges Släktforskarförbunds hemsida (rotter.se) annonseras ett antal internet-baserade föreläsningar. En del är öppna för all-mänheten, andra kräver medlemskap i respektive

förening. Genealogiska Föreningen har snabbt styrt om sin medlemsverksamhet till internet-baserade möten. Föreningen har även filmat tidigare möten/föreläsningar och dessa finns nu tillgängliga på nätet för medlemmar. Sedan april har vi i LSF gått över till digitala styrelsemöten med hjälp av Skype eller Zoom.

Vi får verkligen hoppas att det allmänna läget för-bättras så att vi kan återta våra medlemsmöten under hösten, bland annat återkommer det in-ställda föredraget om Emigrantforskning i november. Höstprogrammet presenteras i sin hel-het på annan plats i tidningen. Om mötes-restriktionerna fortfarande är gällande så får vi kanske fundera på möjligheten att hålla våra möten digitalt. Skånes Släktforskarförbund har börjat undersöka möjligheterna att bistå för-eningarna med kunskap kring detta.

Möjligheten att skicka ut Nyhetsbrev via mail är ett smidigt sätt att få ut relevant ny information till er medlemmar. Det kan röra sig om intressanta föredrag eller förändringar i vårt program. Under den gångna våren hade det varit ett bra sätt att in-formera om de inställda mötena. Då vi endast har mailadresser till c:a hälften av er, så har vi varit tvungna att även sätta upp anslag på Laurentii-gatan. Jag uppmanar alla, som inte har lämnat någon mailadress, att göra detta via ett mail till info@lundsslaktforskarforening.se. Mera in-formation om detta hittar ni på vår hemsida <http://lundsslaktforskarforening.se/nyhetsbrev>.

Föreningen har fått c:a 10 nya medlemmar under föregående år, vilket är väldigt positivt. Vi har en del fasta kostnader till exempel denna tidning och medlemsavgifter till riks- och regionalförbund. Varje nytillkommen medlemsavgift är därför betydelsefull. Jag hoppas att ni alla stannar kvar som medlemmar trots att programverksamheten för närvarande i princip är pausad.

Jag hoppas att ni alla har lyckats anpassa er till rådande omständigheter. När ni läser detta i juli/augusti så har förhoppningsvis läget klarnat vad gäller framtiden.

Claes Westrup

Eva Brag – litteraturkritiker och politisk journalist

Hon försökte få Lunds universitetsbibliotek att släppa in kvinnor i läsesalen och tog tidigt ställning i samhällsdebatten, bland annat mot slaveriet. Dessutom propagerade hon för kvinnors rätt att utbilda sig till läkare.

Aftonbladets medarbetare Wendela Hebbe (1808-1899) brukar kallas Sveriges första kvinnliga journalist men Eva Brag var kanske den första med fast anställning och dessutom som vikarierande chefredaktör. Den som anställde henne var Sven Adolf Hedlund, chefredaktör för *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning*, känd liberal och tidig feminist.

Till Göteborg kom den då 25-åriga Eva Charlotta Brag 1854, tillsammans med sina föräldrar och syskon från att ha bott en tid i Ängelholm. Fadern var professorn i astronomi och fysik Jonas Brag och modern var Eva Charlotta Rodhe,

prästdotter från Halland. En av Evas kusiner var Edvard Herman Rodhe, som senare skulle bli biskop i Göteborg. Hans son Edvard Magnus blev biskop i Lund.

Eva Brag föddes i Lund i vad som förefaller vara den typiska miljön för en ung kvinna med ambitioner. Fadern undervisade barnen i hemmet och ansåg att även flickor skulle få en gedigen bildning. Eva blev både språkkunnig och berest, men dörren till en högre utbildning förblev stängd. Den öppnades bara för söner. Eva blev i stället journalist och författare.

Bibliografi i Lunds UB

- Sigurd och Brynhilda. Episkt försök efter Völsungasagan.* Göteborg 1858
Den nordamerikanska frågan. Avtryck ur Göteborgs handels- och Sjöfartstidning 1864.
Sjelfiskhetens offer. Pseud. Spectator. Göteborg 1868
I Dalarne. Skildringar och studier. Lund 1877
Öfverstens arfvingar. Pseud. Carl Werner. Göteborg 1881

Källor:

- Brag, Eva: *Kvinnlig läkareverksamhet*, artikel i *Framåt* 1886/6, www.ub.gu.se
Krantz, Claes: *G.H.T. 1832-1917*, Göteborg 1957.
Gårdfeldt, Lars: *Eva Brag*, artikel i www.skbl.se
Kyrkböcker för Lunds resp. Göteborgs dkfs samt Ängelholm

Hennes första anställning var på *Göteborgs-Posten* men hon kom snart att arbeta för *Handelstidningen* som politisk reporter och litteraturkritiker. Under några år på 1860-talet vikarierade hon som chefredaktör. En av hennes kollegor var tidningens utrikesredaktör Viktor Rydberg, som ansåg att ”Bragan” visserligen var kunnig och hade gott omdöme om litteratur men å andra sidan var en ”blåstrumpa” av värsta sort.

Hon verkar dock inte ha utmärkt sig särskilt i kvinnosaksfrågor med undantag av en artikel om kvinnliga läkare i tidskriften *Framåt*, där S A Hedlunds dotter Mathilda var redaktör. Där skriver Eva Brag: ”Der kvinnan af omständigheterna tvungits att tidigt lita på sig sjelf, att fatta beslut och handla i. stället för att mekaniskt ro sig fram i en annan persons kölvatten, plägar hon ådagalägga alldeles tillräckligt af viljans och handlingens kraft. Och det är ingen anledning att tro, det förhållandena skulle bli annorlunda, om hon uppträdde såsom läkarinna, då de »kloka gummorna» äfvensom sjuksköterskorna aldrig af blödighet hindrats från fullgörandet af sina åligganden.”

Eva Brag förblev ogift och återvände efter föräldrarnas död till Lund, där hon först bodde hos sin bror universitetslektorn Arvid Brag, och sedan ensam med olika tjänsteflickor. Hon avled 1913 och är begravd på Östra kyrkogården.

Marianne Kindgren

Några hus i Lund och dess byggherre

Centrala stenstaden Lund hyser en mängd byggnader av högst skiftande ålder, storlek och utformning, vilka tillsammans ger staden dess speciella karaktär. Många av de mera iögonfallande husen, både offentliga och privata, har ritats och uppförts av välkända arkitekter och byggmästare. Lunds bevaringsprogram är en ovärderlig källa till vem eller vilka som ligger bakom tillkomsten av de olika fastigheterna. Där framkommer med all önskvärd tydlighet att ett flertal enkla hantverkare har bidragit med en betydande andel av husbeståndet. Om dessa byggherrars liv och leverne finns det, så vitt jag vet, få beskrivningar. Följande handlar om en sådan byggherre, vars verksamhet lämnat ett litet bestående bidrag till den nuvarande stadsbilden, fast han själv sedan länge är borta.

Ute på Söderslätt, närmare bestämt i Hermanstorp i Håslövs socken levde åbon Nils Jönsson (1803-1853) med sin hustru Bengta Andersdotter (1805-1856). De fick mellan 1829 och 1849 åtta barn, varav nummer fyra föddes den 19 juli 1837 och döptes till Jöns. Alla utom förstfödda Malena uppnådde vuxen ålder. Föräldrarna blev, som synes, inte särskilt gamla och när även Bengta gått bort var den äldste i den då sjuhövdade syskonskaran 23 år medan minstingen Mårten endast var sex år. Släktingar och äldre syskon tog sitt ansvar och sörjde för de yngre barnens omhändertagande.

Jöns Nilsson var vid moderns bortgång 18 år, men hade redan 1854 flyttat ut från föräldrahemmet och tjänade dräng under en följd av år i Fuglie, Vellinge och Tygelsjö. Han gifte sig den 17 nov. 1865 med Kersti Bothilda (Botilla) Pettersson, född den 21 nov. 1832 i Malmö som dotter till tornväktaren Pehr Andersson (1798-) och Anna Olsdotter (1799-). Jöns och Kersti flyttade till Tygelsjö 6 o 8; han angavs som husman och hon som tvätterska. Jöns blev åbo på Tygelsjö 30 o 31 dit paret kom 1866.

Där bodde periodvis även hans yngre bröder Anders och Mårten. När Jöns och Kersti den 13 nov. 1873 flyttade till Lund beskrevs han som f.d. hemmansägare och i senare längder omnämns han som timmerarbetare, timmergesäll och vid något tillfälle även som handlande samt på äldre dagar som f.d. lantbrukare.

Parets första bostad i Lund var på Stora Tvärgatan 30 (172A), ett då blott nio år gammalt småhus som ännu står kvar. Det är inte känt när Jöns började sin byggverksamhet och inte heller i vilken utsträckning han tog del i det praktiska byggnadsarbetet eller om han främst stod som finansiär och ”projektledare”. Inga uppgifter har kunnat hittas om att han gick i lära hos någon erfaren byggherre eller timmermästare i Lund. Uppenbarligen besatt han i vart fall tillräckliga kunskaper för det han gav sig i kast med. Det är också okänt hur många hus han var delaktig i att uppföra. Klart är dock att några av hans byggnadsverk har uppslukats av grävskoporna och att åtminstone två hus ännu bebos och kan beskådas; båda rödmarkerade som värdefulla byggnader i Lunds bevaringsprogram.

Fastigheten på Grönegatan 7 (Sankt Clemens 13, 259C) är ett av dessa kvarvarande hus. Här, på den stora tomten 259, låg tidigare utmed Grönegatan en 46 meter lång korsvirkeslänga med små enkla bostäder (Scharffenbergiska själabodarna) som revs på 1870-talet. Den 11 april 1877 köpte Jöns en bit av den södra delen av tomten av handlanden Olof Ekberg (se Appendix). För den köpta tomtdelen (som blev 259C) om 4390 kvadratfot erlades en köpeskilling på 4043 kronor och 75 öre, vilken betalades dels kontant dels med skuldebrev. Av de omfattande lagfartshandlingarna framgår att ”stadsingeniören” (stadsarkitekt) A[ugust] B[ernhard] Jakobsson företagit vissa uppmätningar av detta stora tomtkomplex samt att herrarna L M Westrup och H Möller närvarat som vittnen.

Vidare reglerades i flera punkter bl.a. köparens skyldigheter att inom viss angiven tid uppföra plank och mur mot andra delar av tomten, att låta säljaren utan kostnad ta träd och buskar från den försålda delen av tomten och rätt att dra rör för avledning av vatten från tomtdelarna 207, 208 och 209 (som låg ut mot Stortorget) till Grönekatan. Här uppförde Jöns 1877 ett gårdshus med en våning och 1878 ett gathus i två våningar. Jöns och Kersti flyttade dit 1877, av allt att döma i det enkla gårdshuset, och bodde kvar där i cirka fem år. År 1896 står fru Christina Lyckberg som ägare och 1901-14 sakförare B Nilsson. Huset står inte kvar i sitt ursprungliga skick, utan ombyggnader har skett 1920 och 1925 då bl.a. burspråket, efter ritning av Axel Petersson, tillkom.

En nymodighet i form av en byggnadsstadga tillkom 1874, vilken 1876 följdes av en lokal byggnadsordning i Lund. Där infördes regler om en minimihöjd på två våningar för nya hus som skulle uppföras vid torg och större gator. Bland de gator som inkluderades i denna kategori fanns bl.a. Grönekatan. Vid denna tid var det inom stadskärnan fortfarande gott om obebyggd mark, som utgjordes av trädgårdar och plats för djurhållning, i anslutning till bostadshus och verkstäder. Dessa ytor blev då föremål för byggnadsmässig förtätning, en företeelse som vi även sett flera prov på i våra dagar.

Jöns stod 1879 som byggherre till ett tvåvånings halvhus längst in på tomten vid Bruksgatan 3 (Sockerkokaren Stg 54) och året därpå stod ett gathus i två våningar färdigt. Husen, uppförda i tegel, innehöll två 3:or respektive sex smålägenheter och två enkelrum på vinden. I ett korsvirkeshus fanns avträden, vedbod och gödselstad. Husen som gränsade till järnvägen och socker- raffinaderiet förföll och revs 1971. Efter ett antal år som central "avkrok" reser sig nu nyligen uppförda bostads- och kontorshus, under namnet Sockerbruket, på detta område.

Under knappt två månader sommaren 1879 bodde Jöns bror Mårten, på väg från Stockholm till Malmö som nybliven mästare (dekorationsmålare), hos Jöns på Grönekatan. Mårtens firma i Malmö gick bra och han blev ägare till en fyrlängad stenfastighet på Grönekatan i Malmö samt ett sommarhus på Fridhem i Malmö. I november 1881 gick Jöns och Mårten in som gemensamma köpare av gården och tomten 140 och 141 i kvarteret Repslagaren vid Stora Södergatan. Tomtgränsen i väster, mot gatan, var 58,8 fot och sträckte sig som längst 333 fot in i kvarteret. Säljare var handlanden A Cederberg och köpeskillingen var 12700 kronor. Jöns uppförde 1883 ett tvåvåningshus med barockimiterande gatufasad i beigefärgad puts, med adressen Stora Södergatan 47A. Mårten sålde sitt hus i Fridhem och köpte 1904, ihop med Jöns, en bebyggd fastighet 142A på Stora Södergatan. Litet förbryllande anges major C J E Rosenblad i adresskalendrarna 1896 och 1901 som ägare till 140, 141 och först 1903 står lantbrukare Jöns Nilsson och målarmästare Mårten Thulin som ägare. I kalendern 1905 är dessa båda även ägare till 142A efter smedmästare Hans Peter Olsson. Jöns och Mårten kvarstår som ägare av dessa tomter (taxerade till 72500 kr) i kalendern 1919-21 varefter lantmätare J Söderqvist i Ystad tar över. Äldre byggnation på detta område är numera riven.

Jöns och Kersti flyttade 1882 till Stora Södergatan (140-141). De flyttade ännu en gång 1884, då till Stora Tvärgatan 5 (Grynmälaren 14, 152B). Även denna fastighet, uppförd 1884, har Jöns som byggherre. Fasaden på gathuset, som uppvisar påtagliga likheter med huset på Bruksgatan, bär drag som vittnar om inspiration av Brunius romantiserande medeltidsstil. Inte heller detta hus står i sitt ursprungliga skick, vindskuporna tillkom redan 1896 och vidare förändringar och modernisering skedde 1946. I denna fastighet (oklart om i gatu- eller gårdshus) tycks Jöns och Kersti ha funnit sig väl tillrätta. Inte förrän 1902 blev det på nytt uppbrott.

Kersti dog i huset den 22 feb. 1902 och samma år flyttade änklungen Jöns ut därifrån. Av allt att döma hade de dessförinnan sålt huset, som 1901 ägdes av krämare Aron Gordon. Som kuriosita kan nämnas att en boende i huset berättat att när man skulle inrätta en tvättstuga i källaren och då öka takhöjden genom att gräva ut golvet påträffades gravrester. Arkeologisk utgrävning skulle bli alltför kostsam varför planerna på tvättstuga skrinlades. Det låter ju troligt eftersom Heligkorskyrkan med kyrkogård på medeltiden låg i denna del av kvarteret.

Innan vi följer Jöns vidare levnadsöde vill jag här passa in lite om hans familjeförhållanden. Brodern Ola (1832-1906) var gift, hade barn och dog i Hermanstorp som åbo, snickare och vagnmakare. Systemen Anna (1834-1906) var gift med en timmerman, hade barn och dog i Malmö. Brodern Anders (1840-1920) var gift, hade barn och dog som åbo och vagnmakare i Tygelsjö. Systemen Malena (1842-1880) var gift med folkskolläraren Hans Mårtensson, hann med att få åtta barn under sin korta levnad och dog i Östraby. Systemen Hanna (1845-1895) var gift med nålmakaren Adolf Bath född i Krakow i Mecklenburg, Tyskland, hade barn och dog i Malmö. Brodern Mårten (1849-1919) var gift, hade barn och dog som målarmästare i Malmö under namnet Mårten Nilsson Thulin. I syskonskaran var han den som rent formellt hade den mest gedigna utbildningen, med arbete som gesäll i Köpenhamn, Ingelstad, Stockholm, Helsingfors och Sundsvall åren 1871-1874.

Paret Jöns och Kersti förblev barnlösa, men hade några fosterbarn bl.a. Bengta Mårtensson (1867-1883) som var dotter till Jöns syster Malena. Hon kom 1882 till sin morbror på Stora Södergatan och dog där som ung av tuberkulos. Bengtas syster Johanna Mårtensson (1866-1948) kom 1885 till Stora Tvärgatan och tjänade under några år som piga i hushållet.

Kerstis bouppteckning är lite förbryllande. Där upptas bl.a. 1 "char á banc" (300 kr), 4 fjädervagnar (300 kr), diverse jordbruksredskap, säd, hö, betor (450 kr), 3000 kg blandsäd (350 kr), korn (50 kr), 3 hästar (900 kr), 7 kor (1200 kr), 5 svin (300 kr), 14 höns (20 kr) samt "2 husbyggnader uppförda å staden Lund tillhörig jord i Skultelyckan", värderade till 2000 kr. Tillgångarna var 7998 kr och skulderna 2328:19 kr. Detta tyder på att paret bedrev någon slags jordbruksverksamhet. Fram tonar en bild av Jöns som en driftig man – en man som hade många järn i elden. Om hans olika verksamheter behövdes för att trygga sin försörjning eller om han hade ambitioner att öka på sitt välstånd lär förbli okänt. Vidare kan man undra vad alla dessa vagnar, som knappast var ägnade för jordbruksverksamhet och allra minst en charabang, användes till. Bedrev de en slags vagnuthyrning, eventuellt i samråd med vagnmakarbröderna Ola och Anders? I grova drag avgränsades Skultelyckan av Svanegatan, Gyllenkroks Allé, Stora Södergatan, Ringvägen och järnvägen, d.v.s. ungefär nuvarande Stadsparken. Området köptes 1875 av AB C O Borgs söner som arrenderade ut för odling. Statens Järnvägar (SJ) ville 1902 köpa en tomt i Skultelyckan för uppförande av ett stationskarlahus, vilket stoppades av staden genom köp av området. Som Kerstis arvingar angavs, förutom maken som enligt ömsesidigt testamente satt i orubbat bo, brodern f.d. skollärare Olof Petersson i Lund, avlidne brodern Anders Peter Peterssons barn Elof Peterson som vistades å okänd utrikes ort, Matilda gift med järnvägsarbetare P Mauritsson i Malmö och Emma Christina gift med plåtslagare Lorens Nilsson.

Jöns flyttade, som änklung, 1902 till "Borgmästarens löningsjord/Botaniska trädgården" tillsammans med systerdottern Johanna Mårtensson som då var handelsbiträde.

Däriifrån fortsatte de 1903 vidare till 140-141, där Johanna i folkräkningen 1910 omnämns som husförestånderska, handelsidkerska. De båda flyttade 1918 till Krafts Torg 2 (Svartbröder 2, 98B) som Jöns ägde (köpebrev 15 nov.1917, efter bokbindare C P Nilssons sterbhus), vars byggherre 1857-63 var en tunnbindare A Andersson. Där slutade Jöns sina dagar den 10 jan.1925, som den allra sista i sin syskonskara. I bouppteckningen upptogs inte mindre än 27 syskonbarn och syskonbarnbarn. Fastigheten taxerades till 38100 kr, tillgångarna var 39054:65 kr och skulderna 39640:10 kr. Så trogna Johanna hade inget att hämta där för sin fortsatta försörjning. Ännu 1939 ägdes huset av Jöns Nilssons sterbhus. Min mor (sondotter till Mårten Nilsson Thulin) mindes från sin barndom Johanna som en mycket liten och oansenlig äldre dam. Johanna återfinns i adresskalendrarna 1925-28 som handelsidkerska på Stora Södergatan 39, 1929-39 åter på Krafts Torg 2 som ”fröken” och slutligen vid sin död 1948 på Erik Dahlberg 2.

Appendix

Tomtindelning och ägarförhållanden för den areal som stäcker sig från Stortorget västsida (med tomtdelarna 207, 208 och 209) genom kvarteret mot Grönegatan (med tomten 259) har, med sina diffusa tomtgränser, varit svår att få grepp om. Efter bästa förmåga har jag kommit fram till följande. Tomtdelen 259 ägdes av rådmannen Scharffenberg som dock inte bodde där själv. På 207, 208 bodde, enligt

husförhörslängden 1813-15, rådman och tenngjutare Nils Nordstrand (död 1814) med hustrun Gertrud Scharffenberg, som tidigare varit gift med Christian Friedrich Baldthoff, vilka var del i en serie av änkekonserveringar för att bevara tenngjutareverkstaden. Efter änkan Gertrud kom (i husförhörslängden 1815-20) tenngjutare Olof Wahlgren (1794-23 okt. 1825) med sin fru Rebecka Scharffenberg (1797-1843), båda födda i Lund; Olof var son till ”factoren” Andreas/Anders Wahlberg (1747-1801) och Catharina Scharffenberg (1749-1807) och Rebecka var dotter till traktör Peter Scharffenberg och Johanna Maria Roth. Änkan Rebecka födde 15 jan.1826 sonen Olof Peter och gifte sig den 15 sept.1827 med Anders Ekberg (1791-1867), inflyttad till Lund 1812. Olof var således troligen inte barn till Anders, men fick hans efternamn, Ekberg. Tomterna 207 och 208 bebyggdes ca 1810 med ett tvåvåningshus mot gatan av Anders. Han tycks även ha förvärvat tomt 209 och 1832 förlängdes huset där. Olof Ekberg står kvar som ägare åtminstone till 1916. Huset står kvar, om än i starkt förvanskat skick, medan den omfattande gårdsbebyggelsen är riven. Olof var järnkramhandlare 1854-1884, satt i stadsfullmäktige 1863-1879 och var styrelseledamot i olika brandförsäkringsbolag 1887-1905 samt i Sparbanken i Lund 1857-1894, som ordförande där från 1888.

Nils Mandahl

Källor

- André Annika & Högstedt Christina, Kartornas Lund, Gamla Lunds årsskrift 72, 1990.
- Edgren Lars, Hantverk i Lund 1536-1862 (p. 229), i Skansjö Sten, Lunds historia – staden och omlandet, del 2 tidigmodern tid, 2012.
- Kyrkböcker.
- Lunds adresskalendrar 1889-1939.
- Lunds stadsbild, 1968.
- Lunds stadskärna, Bevaringsprogram, Vårfru rote, 1980; p. 49.
- Lunds stadskärna, Bevaringsprogram, Clemens och Drottens rotar, 1981; pp. 145-146.
- Lunds stadskärna, Bevaringsprogram, Krafts rote, 1983, p. 168.
- Lund utanför vallarna, Bevaringsprogram Del II, 1996; pp. 297-298.
- Minnesskrift med anledning av stadsfullmäktigeinstitutionens i Lund femtioåriga tillvaro, 1913.
- Palm Lars, Lunds stadskärnas höga hus, 1998.
- Rådhusrättens protokoll, Sveriges dödbok.

Grönegatan 7, fasad mot gatan

Grönegatan 7, fasad mot gården

*Stora Tvärgatan 5, fasad mot gatan
(samtliga foton tillhör författaren)*

Jag har 34 indianer i min släkt

Min farmors mormor hette Helena Andersdotter. Hon var född 1813 i Hallingeberg i Västerviks kommun. När hennes make dog 1844, hade hon dottern Anna, som då var fyra år. Året därpå gifte Helena om sig med Anders Petter Lodin, som då var inspektor vid Rössle Frälse i Gladhammar. En månad efter vigseln föddes deras dotter **Amalia**, min farmors mamma. När även Helenas andra man dött gifte Helena sig för 3e gången.

Anders Andersson föddes 1810 i Frödinge öster om Vimmerby. Hans hustru dog i barnsäng och de äldre barnen var då tolv och fyra år. Åtta år senare gifte Anders om sig med Helena, **Amalias** mamma, och han blev då styvfar till hennes båda döttrar Anna, 19 år och **Amalia** 14 år. Samtidigt fick flickorna tre styvbröder, varav den äldsta, **Petter Johan** var 20 år.

Rusthållaregården Perstorp

Av farmors åtta syskon emigrerade fem

Två år efter flytten till den egna gården, föddes **Amalias** sista barn, Mary, min farmor. Lite senare samma år födde **Amalias** dotter Anna en oäkta dotter, Berta,

Farmors föräldrar var styvsyskon

När **Amalia** var 16 år och hennes styvbror **Petter Johan** 22 ansökte de om tillstånd från Kungl. Maj:t att få gifta sig – eftersom **Amalia** inte var myndig.

Därefter flyttade de till Perstorp Rusthållare gård utanför Vimmerby. Ett år senare föddes deras första barn och liksom de två följande barnen dog de innan de ens fyllt två år. Men därefter födde **Amalia** nio barn som alla överlevde till vuxen ålder. På Perstorp fanns tre familjer som ägde varsin tredjedel och **Petter Johan** brukade sin fars andel då fadern blev riksdagsman för bondeståndet. Efter faderns död övertog **Petter Johan** faderns andel. 1887 köpte Petter Johan en gård i Södra kvarteret nr 25, numera Stångågatan 10-12 i centrala Vimmerby.

Stångågatan 10-12

som växte upp som farmors syster, trots att farmor var Bertas moster

Av **Amalias** nio barn emigrerade fem till Amerika. Detta trots att familjen hade det gott ställt, så vi gissar på äventyrlusta och locktoner från vänner som rest tidigare.

Mail från USA

I april 2015 fick jag ett meddelande via Ancestry från en släkting i Kalifornien. Därmed fick jag en stor amerikansk släkt som vi besökte till jul samma år.

Det visade sig vara ett av farmors syskon, Hanna, som emigrerade 1892 tillsammans med sin syster Anna, mamma till Berta – som hon lämnade kvar i Sverige utan att de någonsin återsågs.

Hannas barnbarn bodde hos sin svenska mormor

Hanna gifte sig med Alvar Hansson, som kom till USA några år efter henne. Alvar kom från Eksjö och hans mamma var av den adliga släkten Stiernspetz på herrgården Hamnaryd nära Eksjö. Inom parentes sagt var Alvars mamma det 26:e barnet av 27 som pappan fick med fyra olika kvinnor.

Hanna och Alvar bosatte sig i Chautauqua i delstaten New York och de fick en dotter Irma.

Hon gifte sig med Joseph Garwood och de fick två döttrar JoAnn och Judy (mina syslingar). Deras mamma dog 1941 när döttrarna var fyra och sex år gamla. Samma år blev deras pappa inkallad till andra världskriget. Flickornas mormor Hanna och farmor Adeline, fick ta hand om dem. Till att börja med delade de på barnen då de var över 60 år gamla och flickorna inte helt lätta att hantera – förståeligt nog efter mammans död och pappans försvinnande till Europa. Ganska snart gick den äldsta flickan och hämtade sin syster och därefter bodde de båda hos mormor Hanna. De fick lära sig att sjunga ”Tryggare kan ingen vara” och läsa ”Gud som haver barnen kär” innan de skulle sova. De älskade mormors köttbullar och byggde snögrottor och minns sin mormor med stor kärlek. När pappan kom tillbaka från Europa blev han stationerad i Kalifornien, norr om San Diego och tog dit sina döttrar, och mormor och farmor följde efter. Efter några år gifte Joseph om sig med Joan, och JoAnn och Judy fick tre systrar, Virginia, Jean och Susan.

*Joseph och Joan
Josephs 5 döttrar*

*Aunt Jo och Harold Siva
med son Gerald med dotter Melanie*

*Bibbi o Aunt Jo i mitten
av Judys döttrar*

Hannas dotterdotter JoAnn gifte sig med en indian

Judy fick 5 barn, fyra döttrar och en son. Hon dog 2012 och hade då påbörjat släktforskning på sin mormors sida.

Det var en av hennes döttrar (också vid namn Jo Ann) som kontaktade mig i april 2015.

JoAnn (som vi kallar Aunt Jo för att inte förväxlas med hennes systerdotter med samma namn) fick sex barn med sin man Harold Siva.

Han var indian och medlem av Rincon-indianerna i Fallbrook, norr om San Diego i Kalifornien.

Rincon Luiseno-indianerna

Rincon tillhör Luiseno-indianerna som är en ganska liten stam. Rincons indianreservat är 1730 hektar och där bor ca 1 500 personer. Särskilda lagar gör att Rincon-reservatet kan ha ett casino som ger dem stora inkomster.

Detta i sin tur gör att indianer i området har gratis utbildning och hälso- och sjukvård. Luiseno-indianerna finns bara i Kalifornien där de upptäcktes första gången på 1600-talet. De är idag drygt 10 000 personer.

Några av mina släktingar

Några av Aunt Jos barn och barnbarn har gift med sig med indianer och de har därmed ökat sitt indianska påbrå. I den släkt som härrör från min farmors syster Hanna, finns idag 90 personer varav 51 är ”äktade” släktingar till Hanna, övriga är ingifta och i några fall deras medförda barn. Drygt en tredjedel, 34 st. är indianer t ex halv- eller kvartsindianer.

Några av mina släktingar har namn som klingar väldigt indianskt för mig t ex Tammayowut Yawaaywish (i blått på bilden ovan).

En del av släktens indianer bor i reservatet men de flesta bor i Fallbrook eller San Diego. Några av dem arbetar dock inom reservatet.

Besök från USA

I somras kom två av släktingarna till Sverige. Vi besökte släktingar och platser där deras anmoder Hanna och hennes man Alvar hade bott. Det var underbart att ha dem här och få visa dem en liten del av vår släkthistoria på plats.

Så nu måste vi nog åka tillbaka till USA för att lära känna flera i vår släkt och utforska lite indiankultur

Jo Ann, Judys yngsta dotter, Bibbi, Natasha kvartsindian och dotterdotter till Aunt Jo

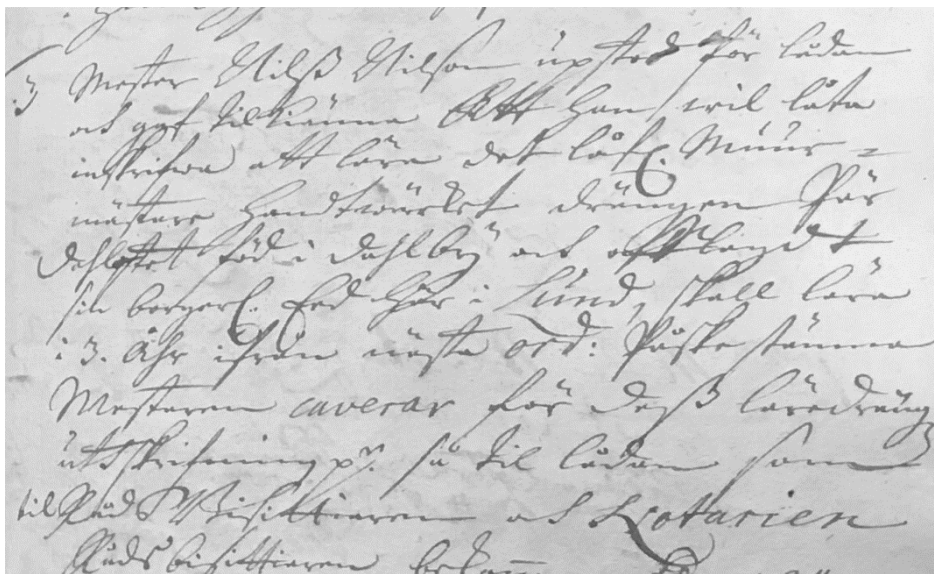
Bibbi Björklund

Bland skråordningar, bördsbrev och julkakor

Lunds hantverksskrån och deras arkiv

Under många år sökte jag förgäves efter ursprunget till min anfader Petter Dahlstedt (1691–1763), som efter en kort tid som vikarierande klockare i Dalby pastorat tillträdde den ordinarie klockarsysslan i Stora Råby pastorat, en tjänst han innehade till sin död. De egenhändigt inristade initialerna P P S D S (**Per PersSon DahlStedt**) i den ännu bevarade klockarstolen i Dalby kyrka antydde att fadern bör ha hetat *Per*, och med tanke på efternamnets förled *Dahl-* bör Petter ha varit född i just Dalby. Stora Råbys äldsta kyrkobok uppger dödsåldern ”72 år 2 månader och 2 dagar”, vilket beräknat utifrån det angivna dödsdatumet 8 december 1763 ger oss födelsedatumet 6 oktober 1691. Den dagen föds dock inget barn i Dalby, men den 13 september 1691 döps ”Per Swarfwares barn i Dalby Per”.

Bättre besked än så gick inte att få fram, och det enda spåret efter Petter Dahlstedt före vikariatet som klockare i Dalby 1720 var en anteckning i Lunds stads taxeringslängd angående upphandlingsavgiften 1716, som berättade att en ”Pär Dahlstedt” betalade 3 öre i avgift. Han var alltså bosatt och skriven i Lund vid mitten av 1710-talet, men vad gjorde han där? Längden uppgav ingen titel eller övrig information, och eftersom det inte fanns något att gå vidare på föll hela saken i glömska. Frågan väcktes dock till liv igen – och besvarades! – med buller och bång när jag av ren nyfikenhet beställde fram Lunds murarmästareämbetes protokoll 1701–1733 på landsarkivet i Lund, och snubblade över en mycket intressant notis från murmästareämbetets sammanträde den 7 februari 1716:

”Mester Nilß Nilson upstod för lådan och gaf tilkiänna att han wil låta inskrifwa att lära det låfliga Muurmästare Handtwärket drängen Pär Dahlstedt föd i Dahlby och aflagt sin borgerliga Eed här i Lund, skall lära i 3. åhr ifrån nästa ordinarie Påsestämma. Mestaren caverar för deß läredrängz uthskrifning penningar så til lådan som til RådsBisittieren och Notarien”.

Petter Dahlstedt var alltså murmästarlärning i Lund. Notisen i murmästareämbetets protokoll förklarar även varför han i 1716 års taxeringslängd är antecknad direkt efter Nils Nilsson – han tillhörde ju dennes hushåll, även om han betalade upphandlingsavgiften på egen hand.

Att det verkligen rör sig om rätt person bekräftas av att han kallas ”Per Pehrsson Dahlstädt” då han efter tre års lärotid skrivs ut ur skrået den 30 november 1719. Allra viktigast är emellertid att notisen fastställer så att Petter verkligen föddes i Dalby,

direkt efter det glädjande fyndet återvände jag till kyrkoboken och gick igenom alla barn som döptes i Dalby åren 1685–1705 på jakt efter en Per som fick en son vid namn Per.

Eftersom det bara finns en enda – ovannämnde Per svarvares son, döpt den 13 september 1691 – kan vi numera med säkerhet säga att klockaren Petter Dahlstedts föräldrar är Per svarvare, död i sjukstugan och begravd den 30 oktober 1725 i Dalby, ”96 år *gammal*”, och hans hustru Elna som sägs vara jordgumma då

Skräväsen och skråordningar

Det gamla skräväsendet tillhör numera en fjärran forntid, men i århundraden var skråna inflytelserika institutioner i det samhälle som förfäderna levde och verkade i. Redan under högmedeltiden växte ett skräväsende fram i Europa, för att under 1300- och 1400-talet expandera och bli ännu starkare under den senmedeltida krisen. Danmark, dit ju Lund hörde fram till mitten av 1600-talet, var ett av de länder som tidigt fick organiserade skrå – redan omkring år 1200 omnämns att hantverkarna i staden Slesvig hade någon form av organisation, och det är känt att flera av yrkena i Danmark hade ämbeten under 1200-talet. Från bagarsvennernas gesällskap i Köpenhamn härstammar den äldsta bevarade danska skråordningen 1403, och den tidigast kända skråordningen från ett mästarämbete kommer från repvindarna i Malmö 1412.

hon i december 1712 närvarar vid ett barndop i Dalby kyrka.

Den mångåriga gåtan kring Petter Dahlstedts ursprung var nu alltså löst, tack vare en liten notis i Lunds murmästare-ämbetes skråprotokoll – men vad är egentligen ett skrå, vilka var dess funktioner och varför anges födelseorterna i skrånas protokoll? Hur kan den som släktforskar i Lund använda dessa arkiv, och vilka av stadens skråarkiv och handlingar finns ännu bevarade?

Dessa tidiga skråordningar utfärdades, eller åtminstone fastställdes, av stadens råd, vilket var nog så viktigt eftersom ämbetena inte kunde hävda monopol på produktionen inom sitt yrke utan att verksamheten först godkändes av stadens styre.

Efterhand växte skrånas inflytande i samhället, och av den anledningen uppstod politisk misstänksamhet mot skråämbetena när statsmakten stärktes under 1500-talet. Åtskilliga försök gjordes till att upphäva dem vilket dock var förgäves, så istället ville man kontrollera skråämbetena genom kungligt utfärdade och fastställda skråordningar. År 1614 försökte Kristian IV upphäva alla skrå eftersom han menade att deras monopol pressade upp priserna, men inte heller denna attack från kungamakten nådde framgång, så skråämbetena fortsatte att utan avbrott verka i de gamla danska städerna.

Ur Lunds slaktareämbetets skråordning 1669.

Skräväsendet i Lund

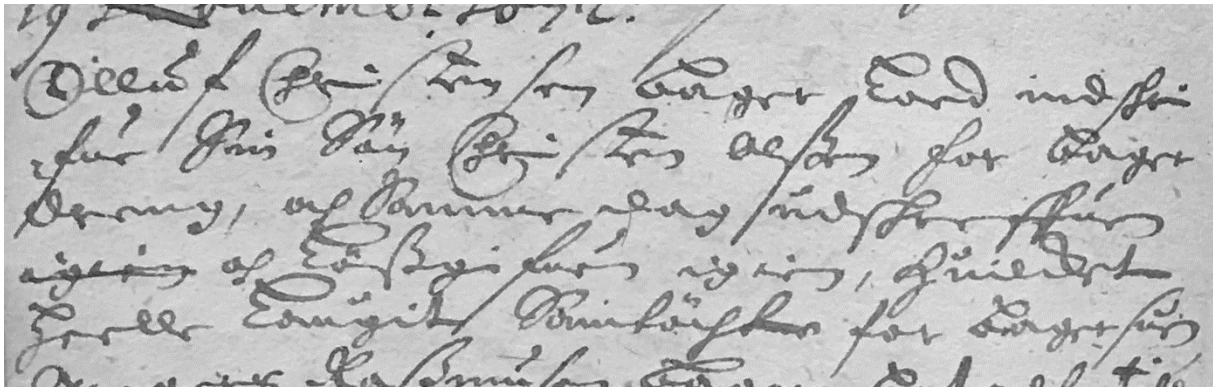
Lund var en av de skånska städer som tidigt fick etablerade hantverksskrån. Redan 1361 års privilegier omtalar att stadens skomakare, skinnare, skräddare och bagare hade sina egna ämbeten, och sannolikt fanns flera andra skrån i Lund vid samma tid. Nya ämbeten upprättades efterhand, men som så mycket annat avstannade stadens skråämbeten under 1670-talets krigsår för att återupprättas efter fredsslutet. År 1682 hade sex av stadens hantverk egna organisationer, och under de följande sextio åren tillkom ständigt nya skrån – en officiell förteckning från 1744 uppger att staden Lund hade femton hantverksskrån.

Dessa skrån hade sina egna skråordningar och förde sina egna protokoll, och det arkivmaterial som ännu finns bevarat kan avslöja mycket om de hantverkare som bodde och arbetade i Lund under 1600- och 1700-talen.

Hantverkarstånden var uppdelade i grader, där den lägsta utgjordes av lärlingarna. När

dessa blivit inskrivna i ett skrå kunde de så småningom kräva att få bli mästare, och det var därför viktigt att de män som antogs som lärlingar genomgick ett noggrant urval för att skrået skulle kunna upprätthålla sina medlemmars anseende och politiska inflytande.

Det var särskilt viktigt att lärlingen kunde bevisa att han var född av fri och äkta börd, vilket ofta skedde genom uppvisande av ett så kallat bördsbrev. Proceduren fastställdes i 1669 års svenska skråordning, men den förnyade skråordningen 1720 omnämner inte detta villkor för att få bli lärling. Lunds hantverksskrån tycks inte ha varit särskilt konsekventa när det gällde att kontrollera den äkta börd, men man efterfrågade nästan alltid den sökandes födelseort. Denna, och andra genealogiska uppgifter, nedtecknades noggrant i de olika skråämbetenas protokoll, och dessa kan alltså ge viktiga ledtrådar till släktforskningen.

Ur Lunds bagareämbetes protokoll den 31 mars 1673.

Inte sällan blev de lärlingar som hade sin familj i staden inskrivna av någon familjemedlem, för hantverkarna gick ju ofta i släktens fotspår. Av den anledningen antecknas det exempelvis i Lunds bagareämbetes protokoll den 31 mars 1673 att "Olluf Christensen bager loed indschrifue sin sön Christen Olßen for bagerdreng" och att "Hanß Christoffersen bager opstoed och gaf sin halfbroder Moens Pederßen löeß och loed hannom nu udschriffue, effterßom hand har udstaaet sine 3 Aars Lære" den 29 september samma år.

De flesta av stadens lärlingar tycks dock ha kommit utifrån, och därför omnämns en hel del födelseorter i skråprotokollen. Bagareämbetets protokoll den 17 oktober 1696 berättar till exempel att "En gesäll ifrån Malmö benämnd Christian Fisker barnfödd i Weberödh gaf sig an för laget och begierade blifwa Mästare här uthi Laget", i snickareämbetets protokoll den 14 oktober 1730 kan man läsa att "Mäster Johan Lydman upstod och lätt till lära inskrifwa gossen Håkan Persson barnfödd i Färs Härad, Kärstorps Socken och Bieredz by af äckta föräldrar effter Pastorens Ernst Wallerstens attest Daterat Kierstrup den 5 octob: 1730", medan handskmakareämbetets protokoll den 28 juni 1743 berättar att "Åldermannen anförde det Handskemakare gesällen Jonas Andersson Byrman som lärdt hoos mäster Jacob Zachrisson ock af äckta föräldrar här i härtigdömmet, Malmöehuus län, Torna

härad, Nebbelöfs Socken och By härstammar".

I vissa fall omnämns födelseorterna i mer oväntade sammanhang, som när bagarelaget samlades för att återupprätta skrået efter 1670-talets krig. Då antecknades det i bagareämbetets protokoll den 25 mars 1680 att "Emanuell Christenßen barnföd i Malmö först indgich i Lauget och blef Laugz broder, Caspar Richertsen Graß barnföd i Lund nest effter indgich i Laugit och blef Laugz brodher, Christen Olßen barnföd her i Lund nest effter indgich i Laugit och blef Laugz broder".

Det var inte helt ovanligt att hantverkare gifte sig med någon hantverkares änka för att därigenom kunna överta dennes verksamhet och bli mästare i staden. Sådana sammanhang avslöjar både födelseorten och den tilltänkta brudens avlidne makes namn, vilket bland annat skedde 1696 då "Oluf Bengtßon som någon tijdh tieent här i Stadhen, barnfödd i Tönnersiö Sochn och Joenstorp by i Tönnersiö Häradh, har låtit sammankalla laget i den mening att blifwa Mästare och amptz broder i dett lofliga Slachtarelaget, medh begieran de gode Mästare sådant honom bewillia wille, emedan han ehrnar will träda i ächtenskap medh Sahlige Simon Slachtares Enckia" (ur Lunds slaktareämbetes protokoll den 9 december 1696).

Ur Lunds slaktareämbetes protokoll den 9 december 1696.

Nu är det ju inte bara rent genealogiska uppgifter som är intressanta för släktforskaren, utan kött på benen är minst lika uppskattat. När det gäller Lunds hantverkare kan man till exempel bli nyfiken på hantverksskickligheten och vilka varor som tillverkades, något man bland annat kan läsa om i bagareämbetets protokoll den 29 september 1687 då

"Olluf bager for öpen Ladhe opstoed och presenterede sit Mesterstöcke som han seniste Lagz Stefne blef på Lagt, och hand sielf Consenteredt til i dag at præstere, huilcket samtlige Lagz brödrene kiendhe for gådt som war 2 Store WedeKager som JulleKager och 2 flade KneppeKager".

Lunds skråarkiv

Det finns som synes mycket intressant att finna om Lunds hantverkare i äldre tid, men vilka skråarkiv och volymer finns egentligen bevarade? Det är inte helt lätt att reda ut, men man kan i varje fall konstatera att det år 1744 fanns femton hantverksämbeten i Lund, varav ett flertal ännu har delar av sina skråarkiv bevarade på olika platser i landet. De hantverkargrupper som inte hade sina egna skråämbeten i Lund tillhörde andra städers skrå, företrädesvis i städer som hade fler utövare av det aktuella hantverket och med vilka man tillsammans kunde bilda ett fulltaligt skråämbete.

Bagarna hade sedan länge ett eget skrå i Lund, vilket omnämns redan i 1361 års privilegier, och 1744 hade staden fyra bagarmästare. Bagareämbetets skråordning 1673 och protokoll 1640–1829 förvaras på landsarkivet i Lund.

Blytäckarna hade inte heller sitt eget skrå i Lund, och stadens ende blytäckare 1744 tillhörde en annan stads ämbete.

Bokbindarna hade under lång tid inget eget skrå, och i stadens fanns 1744 endast två bokbindare som tillhörde andra städers ämbeten. Kvar finns idag räkenskaper, enstaka gesällbrev och uppgifter om inskrivna lärgossar vid bokbindareämbetet i Lund åren 1805–1842 förvarade på Nordiska museet i Stockholm (kopia på mikrokort hos landsarkivet i Lund) samt en stambok för Lunds bokbindargesäller och mästare som förvaras på Kulturen i Lund.

Bryggarna kan väl inte direkt räknas till stadens hantverkare, men Lunds bryggarelags protokoll och beslut 1774–1829 finns i varje fall bevarade på Kulturen i Lund och ingår delvis i utställningarna.

Färgarna hade inget eget skrå i Lund, och stadens två färgare 1744 tillhörde andra städers ämbeten.

Garvarna hade inte heller sitt eget skrå i Lund, och tillhörde liksom

Glasmästarna andra städers ämbeten.

Guldsmederna i Lund tillhörde länge guldsmedsämberet i Malmö, men för åren 1822–1847 finns Lunds guldsmedsämberets

protokoll bevarade vilka förvaras på landsarkivet i Lund.

Handskmakarna var en hantverkargrupp med många utövare i Lund, och 1744 hade staden hela sju handskmakarmästare som utgjorde ett eget skrå. Lunds handskmakareämbetets protokoll 1741–1847 finns bevarade på Nordiska museet i Stockholm (kopia på mikrokort på landsarkivet i Lund).

Hattmakarna hade fem mästare i Lund 1744 vilka utgjorde ett eget skrå, men inga kända arkivhandlingar finns bevarade från detta skråämbete.

Karetmakare hade staden bara en enda år 1744, och han tillhörde en annan stads ämbete vilket även Lunds båda

Knappmakare och stadens ende

Kopparslagare gjorde år 1744.

Krukmakarna uppgick till hela fyra stycken 1744, och Lunds krukmakareämbetes handlingar 1743–1843 finns ännu bevarade och förvaras på Lunds universitetsbiblioteks handskriftsavdelning.

Murmästarna fick tidigt sitt eget skrå i Lund, hade fem mästare i staden 1744 och har bevarade protokoll 1671–1838 som förvaras på landsarkivet i Lund.

Perukmakarna var bara två stycken 1744, och tillhörde andra städers ämbeten.

Sadelmakarna var något fler och uppgick till fyra mästare 1744 med ett eget skrå. Lunds sadelmakareämbetes protokoll 1744–1847 finns bevarade på Kulturen i Lund där de ingår i utställningarna.

Skomakarna hade som tidigare nämnts redan 1361 sitt eget skrå i Lund, vilket 1744 räknade hela femton mästare. Bevarade finns Lunds skomakareämbetets protokoll 1692–1716, som förvaras i Westinska samlingen på Uppsala universitetsbibliotek, samt protokoll 1732–1799 som enligt uppgift från Nordiska museet förvaras på Lunds universitetsbibliotek, men som inte gick att återfinna vid en inventering 2008.

Skräddarna sägs också ha sitt eget skrå redan i 1361 års privilegier, vilket 1744 bestod av hela nio mästare. Lunds skräddarämbetes protokoll 1706–1729 finns ännu bevarade på Kulturen i Lund.

Slaktarna i Lund uppgick 1744 till tre stycken, och Lunds slaktareämbetes skråordning 1669 samt protokoll 1692–1759 förvaras på landsarkivet i Lund.

Smederna utgjordes av elva mästare som hade sitt eget skrå i Lund 1744, och bevarat finns en inskrivningsbok för smedgesällerna 1715–1829 som förvaras på Kulturen i Lund och ingår i utställningarna, samt en protokoll- och inskrivningsbok för Lunds smedsämbete 1778–1847 som förvaras på Nordiska museet i Stockholm.

Snickarna hade sju mästare i Lund vilka utgjorde ett eget skrå 1744, och bevarat finns Lunds snickareämbetes protokoll 1729–1847 som förvaras på landsarkivet i Lund.

Spormakare hade Lund bara en enda 1744, som tillhörde smedämbetet i Lund.

Svarvarna hade 1744 tre mästare i Lund som utgjorde ett eget skrå, och bevarat därifrån finns svarvargesällernas protokoll från och med 1718 och 1721–1846 samt svarvareämbetets protokoll 1718–1763.

Det är okänt var dessa originalhandlingar förvaras idag, men hela arkivmaterialet finns som kopior på Malmö stadsarkiv.

Sämskmakarna hade fyra mästare i Lund 1744 vilka utgjorde sitt eget skrå, men det finns inga kända bevarade arkivhandlingar från detta skråämbete.

Timmermännen hade fyra mästare i Lund 1744 som utgjorde ett eget skrå, och bevarat därifrån finns timmermansgesällskapetets protokoll 1755–1807 respektive 1771–1859 som förvaras på Nordiska museet i Stockholm.

Tunnbindarna hade 1744 två mästare i Lund, vilka tillhörde andra städers ämbeten.

Vävarna hade sju mästare i Lund 1744 och bildade ett gemensamt dräll- och linvävarämbete med vävare från Malmö och Landskrona, men det enda som finns bevarat därifrån är en skråordning från 1752 på landsarkivet i Lund.

Markus Gunshaga

Källor

Landsarkivet i Lund

Dalby kyrkoarkiv, vol. CI:1 (kyrkobok 1667–1751) (sid. 17, 172)
Stora Råby kyrkoarkiv, vol. CI:1 (kyrkobok 1689–1800) (sid. 292).

Lunds stadsarkiv: Rådhusrättens och Magistratens arkiv, vol. HIIa:2 (taxeringslängder m.m. 1716–1792).

Bagareämbetets i Lund arkiv, vol. AII:1 (1640–1707).
Murmästareämbetets i Lund arkiv, vol. A:2 (1701–1733).
Slaktarämbetets i Lund arkiv, vol. 1 (1669–1759).
Snickareämbetets i Lund arkiv, vol. 1 (1671–1846).

Nordiska museet

Handskmakareämbetets i Lund arkiv, protokoll 1741–1847.
Timmermansgesällskapetets i Lund arkiv, protokoll 1755–1807.

Litteratur

Agri, Janne, *Anteckningar om Lunds borgare på 1740-talet (Skrifter utgivna av Föreningen Det gamla Lund, 20(1938))*, Lund: Utg., 1939 (sid. 3, 9–10).
Edgren, Lars, *Lärling – gesäll – mästare: hantverk och hantverkare i Malmö 1750–1847*, Lund: Dialogos, 1987 (sid. 63–66).
Lundell, Jacob, *Om hantverksskrån, näringsfrihet och arbetets organisation*, Lund: Gleerup, 1846 (sid. 62–63).

Program hösten 2020

Vår förhoppning är att vi kan genomföra ett traditionellt höstprogram med fysiska träffar på Laurentiigatan som vanligt. Förutsättningen för detta är att myndigheterna har kunnat lätta på restriktionerna kring coronaviruset och att Lunds Kommun har öppnat upp träffpunkterna för aktiviteter igen.

Om mötesrestriktionerna fortsätter i höst så har vi börjat undersöka möjligheterna att hålla mötena digitalt i stället. Det återstår dock en del såväl tekniska som praktiska frågor att reda ut innan det är klart för detta. Alla eventuella förändringar i programmet kommer vi att meddela både på föreningens hemsida och i nyhetsbrev via e-post till dem, som har anmält en e-postadress för nyhetsbrev till föreningen.

Torsdagen den 10 september kl. 19:00

Birgitta Calagos berättar om sin bok **Från bondmora till konstväverska. Cilluf Olsson 1847–1916**. Cilluf Olsson var en pionjär inom den skånska hemslöjdsrörelsen i början av 1900-talet och även internationellt känd.

Lokal: Träffpunkt Laurentiigatan 18 (till vänster in på gården).

Torsdagen den 15 oktober kl. 19:00

Föredrag av Birgitta Bommarco om **Den tidiga utvandringen från Skåne till Amerika**.

År 1857 emigrerar en grupp på 100 personer från Färs härad till Minnesota i USA. Fem år senare hamnar de skånska nybyggarna mitt i indianupproret "The Sioux Uprising". BB berättar om några familjers bosättning och öden i det nya landet.

Lokal: Träffpunkt Laurentiigatan 18 (till vänster in på gården).

Torsdagen den 12 november kl. 19.00

Föredrag av Bo Nordenfors med rubriken **Emigrantforskning**.

Måste jag använda betaldata-baser? Finns det några genvägar? Tips och tricks för den vetgirige.

Lokal: Träffpunkt Laurentiigatan 18 (till vänster in på gården).

Lördagen den 14 november kl. 10:00

Arkivens dag med temat **Svart på vitt**.

För information om programmet se Arkivcentrums hemsida: <http://arkivcentrumsyd.se/>

Lokal: Arkivcentrum Syd, Porfyrvägen 20

Torsdagen den 3 december kl. 19.00

Släktforskarkafé

Lokal: Träffpunkt Laurentiigatan 18 (till vänster in på gården).

Torsdagen den 3 september och torsdagen den 22 oktober kl. 16.00 – 18.00.

Anders Lindberg och Bengt Schultz kommer att vara jourhavande släktforskare på Stadsbiblioteket

Välkomna

Programmet i samarbete med Sensus Studieförbund.

